

baptria

Suomen Perhostutkijain Seuran tiedotuslehti
Notisblad för Lepidopterologiska Sällskapet i Finland

vol 3(24) 1978 no 1

Sisältää - innehåller:

Hannu Saarenmaa: Havaintoja Keski-Lapin perhosista	1
Kirja-arvosteluja: Mikkola-Jalas: Suomen Perhosest, Yökköset 1 (Robert v. Bonsdorff, Walter Hackman ja Osmo Heikinheimo)	6
Nuorisosaoston kevätkauden tapahtumia (HS)	15
Vesa Varis: Vetoisuus perhosten keräilijöille	16
Harry Krogerus: Kunniajäsenemme Adolf Nordman on kuollut	19
Maalle uusia lajeja:	
<i>Peribatodes secundaria</i> (Schiff.) (Henrik Bruun)	20
<i>Monochroa palustrella</i> (Douglas) (Jukka Jalava)	20
<i>Elachista tetragonella</i> (Herrich-Schäffer) (Jukka Jalava)	21
Henrik Bruun: <i>Poliobrya umovii</i> (Ev.) löydöt Pohjois-Euroopasta	22
Ovatko sääntömme vanhentuneet? (EML)	24
Jäsenistö (EML)	27
Kokousselostuksia: (Marras-, joului-, tammi- ja helmikuun kokoukset sekä vuosikokousasiat) (EML)	28
Kauri Mikkola ja Pekka Vakkari: Melanismitiedotus 1978	30
Tiedotuksia jäsenille:	
huhtikuun kokouksen ohjelma; apuraha; kaappitilaukset	31
<i>Hepialus fuscoargenteus</i> ; keräilyliivi tulossa	32
valokuvauskilpailu; yökköskirjan myynti	33
jäsenmaksut; Lithosidi-havainnot; Baptria 2/78	34
Jäsenten tiedotuksia: Hyönteiskaappeja myytävänä	34
Keräilytarvikkeiden tilauslomake	35

BAPTRIA

Suomen Perhostutkijain Seuran tiedotuslehti
Notisblad för Lepidopterologiska sällskapet i Finland
vol. 3(24), n:o 1, 1978-02-20

Julkaisija:

Suomen Perhostutkijain Seura ry.
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf.
Vyökätkatu 9 B 13, 00160 HELSINKI 16

Toimituskunta:

Martti Attila, päätoimittaja
Erkki M. Laasonen
Vesa Varis
Magnus Landtman, svensk resumé

Ilmestyminen: 4 numeroa / kalenterivuosi

Julkaisun tarkoitus:

Toimii yhdysiteenä julkaisijaseuran jäsenten ja eräiden tieteellisten seurojen ja laitosten välillä kuten seuran aiemmin julkaisemat kierto-kirjeet. Julkaisun rinnalla lähetetään edelleen kokouskutsut ja tarpeen vaatiessa muita tiedotuksia sisältäviä kirjeitä jäsenille. Julkaisun sisältönä ovat seuran kuukausikokouksissa esille tulleet asiat (esitelmien lyhennelmät, tiedonannot ym.) sekä seuran toimintaan liittyvät tiedustelut ja ilmoitukset.

Suomen Perhostutkijain Seura ry.
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf.

- Kokoukset: Varsinaiset kokoukset pidetään yleensä kuukauden toisena keskiviikkona, paitsi tammi- ja syyskuussa kolmantena, kuitenkin ke-säkuukausia lukuunottamatta, Eläinmuseon suuressa luentosalissa klo 19.15 lähtien. Nuorisosaaston kokoukset ovat aina viikkoa ennen seuran varsinaisia kokouksia samassa paikassa, kuitenkin klo 18.30 lähtien. Tarkemmat tiedot kokouksista ilmoitetaan jäsenille kirjeitse.
- Johtokunta:
 - Puheenjohtaja: Esko Suomalainen (Museokatu 18, 00100 HKI 10, puh. 90-493 577)
 - Sihteeri: Erkki M. Laasonen (Vyökätkatu 9 B 13, 00160 HKI 16, puh. 90-630 395)
 - Varapuheenjohtaja: Harry Krogerus (Björneborgsvägen 5 P, 00350 HFORS 35, tel. 90-552 028)
 - Rahastonhoitaja: Jorma Wettenhovi (Haapasäärentie 11 H 385, 00960 HKI. 96, puh. 90-314 239, ps-tili no 268 58-3)
 - Antti Aalto (Tuomentie 5 A 3, 05840 HYVINKÄÄ 4, puh. 914-208 85)
 - Ilkka Jalas (Topeliuksenkatu 3 a A 12, 00260 HKI 26, puh. 90-493 940)
 - Kauri Mikkola (työ: P.Rautatiekatu 13, 00100 HKI 10, puh. 90-4027 251)
- Muut virkailijat:
 - 2. sihteeri: Henry Holmberg (Vainiotie 26, 00700 HKI 70, puh. 90-354 981, jäsenluettelo-, postitus- ja arkistoasiat)
 - Tiedonantosihteeri: Vesa Varis (Hyönteismuseo, P.Rautatiekatu 13, 00100 HKI 10, puh. 90-4027 264, virka-aikana)
 - Kirjastonhoitaja: Erkki Franssila (kokousten edellä; kaukolainatilaukset osoitteella: Sulkapolku 6 B 35, 00370 HKI 37)
 - Keräilytarvikkeiden välittäjä: virka avoinna (postitilaukset 1978-04-30 saakka osoitteella: Heikki Attila, Punavuorenkatu 20 A 13, 00150 HKI 15)
 - Nuorisosaaston puheenjohtaja: Kaj Savonius (Maria Jotunintie 6 B 9, 00400 HKI 40, puh. 90-583 001)
 - Nuorisosaaston sihteeri: Jarmo Laitinen (Apollonkatu 3 C 21, 00100 HKI 10, puh. 90-445 585)
 - Baptrian toimitus: Martti Attila (Ratavartijankatu 4 E 99, 00520 HKI 52, puh. 90-143 384 tai 90-191 2759)

Hannu Saarenmaa:

HAVAINTOJA KESKI-LAPIN PERHOSISTA

(1977-12-14)

Tämä on kertomus kolmesta perhostenpyyntiretkestä, jotka kirjoittaja on tehnyt Seuran stipendin turvin Keski-Lapin lepidopterologisesti huonosti tunnetuille alueille. Ensimmäinen retki suuntautui 29.6.-7.7.1976 Enontekiön Maanselälle Pöyrisjärveä ympäröiville tuntureille, toinen heti edellisen jälkeen 8.7.-17.7.1976 Repokairaan, missä Enontekiön, Inarin ja Kittilän kuntien rajat leikkaavat. Tämän jälkeen tutkittiin vielä Inari-Pokka-valtatie vartta. Näihin retkiin osallistui myös Kimmo Hulkkonen. 7.-13.7.1977 pyydystin vaimoni Liisan kanssa perhosia Inarissa Ivalojoen Kultalaa ympäröivillä alueilla (kartat 1 ja 2). Lisäksi mukaan on otettu havainnot kirjoittajan Kimmo Hulkkosen ja Pekka Jokisen kanssa Enontekiön Jierstivaaralle 22.-24.6.1974 tekemältä retkeltä.

Pöyrisjärven tienoot ovat luonnonolosuhteiltaan hyvin erikoista aluetta. Ilmasto on mantereista ja talvella se on maamme kylmintä seutua. Maisemassa on tundramaisia piirteitä; maa on paikoin ruuduttunut ja harvat koivut kasvavat suurilla, roudan aiheuttamilla mättäillä. Näkkäläkin on noin 10 km männyn metsänrajan pohjoispuolella. Hiekkainen maaperä on voimakkaan tuulieroosion paljastamaa siellä täällä. Paigasuoit ovat vallitseva suotyyppi. Porojen selvä yllilaidunnus on silmiinpistävä. Alueen tunturit kohoavat n. 200 m ympäristöstään.

Alueelta tunnetaan 48 perhoslajia (taulukko 1). Runsain laji oli *Oeneis bore*. Sitä näki koko ajan pitkin matkaa. Laji tuntuu lentävän mielellään ylämäkeen, sillä missä vain pieni kumpare kohosi, sen laella *O. bore* parveili. *Xestia quieta* tavattiin nyt ensimmäistä kertaa EnL:stä kahdelta eri tunturilta, Termisvaaralta 10 exx ja Muoddakashoavilta 1 ex. Tshuomavarrin laelta löytyi *X. kongsvoldensis* ♀ ja Tshuomajoen varrelta vanha *Pararetia lapponican* kotelokoppa. MIIKA VUOLA löysi Näkkälästä kesäkuun alussa 1977 *Lycia lapponarian* naaraan koivun rungolta. Mainittakoon, että NORDSTRÖMin ym. mukaan Pöyrisjärveltä (ruutu vaikea paikallistaa, ehkä 762:37) on saatu seuraavat lajit, joita sieltä ei nyt tavattu: *Papilio machaon*, *Nymphalis antiopa*, *Euphydryas iduna*, *Diarsia mendica*, *Caloptusia hohenwarthi* ja *Zygaena exulans*.

Perhosfaunaltaan Maanselän tunturit muistuttavat enemmän Utsjoen kuin Enontekiön tuntureita. Alueella riittää kuitenkin vielä paljon tutkittavaa.

Repokaira sijaitsee kuusen metsärajalalla. Reitti kulki Ivalojoelta Naskama-aavan reunalle, Vuosiselkään, Kätkätunturiin, Korsajärvelle ja Jolkkavaaraan. Kaikkiaan tavattiin 55 perhoslajia (taulukko 1). Joka paikassa esiintyi *Xestia laetabilis* (koko-naissaalit 96♂♂, 0♀♀), *X. speciosa* ja *X. tecta* runsaasti. *X. alpicola* oli yksittäisempi (31♂♂, 2♀♀). *X. laetabilis* lenteli harvakseltaan myös alueilla, jotka ovat monen kilometrin päässä kuusikoista. *X. gelida* löytyi 2♂♂ Kätkätunturin rinteeltä. Korsajärven rannoilla kasvaa lehtomaista kasvillisuutta, mm. hyvin paljon haapaa. Sieltä löytyi mm. *Sterrhopteryx standfussi*, *Talae-poria borealis* ym. mikroja. Ivalojoen rannoilla on usein reheviä soita, joilta ei kuitenkaan saatu mitään mainittavaa. Alueen korkeimmat tunturit ovat Kätkätunturit (510 m) ja Korsatunturi (463 m). Niiden lakien perhoslajisto oli köyhä käsittäen *Sympistis heliophilan* ja *X. alpicolan*; mm. *Anarta melanopa* puuttui. Menesjoen varrelta löytyi *Anartomima bohemani*, *X. laetabilis* (4 exx), *X. speciosa* ja *X. alpicola*. Kynsileikkaamapäältä, 5 km edellisestä itään, kauniista kuusikosta vain yksi *X. alpicola* ja yksi *X. tecta* kovasta hakemisesta huolimatta lämpimänä iltana. Ilmeisesti *Xestia*-lajien harvinaistuminen Keski-Lapissa lännestä itään siirryttäessä sattuu Inari-Pokka -valtatie paikkeille.

Kolmas retki suuntautui perhosköyhänä vuonna 1977 Sotajoelta Ivalojoelle Kultalaan ja edelleen Appisjokea ylös sekä Kehäpään ja Patatunturin kautta takaisin. Lajit näkyvät taulukosta 1. Kiintoisimmat olivat 2 exx *Colostygia lineolata* (=turbata), 1 *Apotomis moestana* ja *Polopeustis altensiksen* runsas populaatio Appisjoen suun *Astragalus*-niityllä. Mainittakoon, että yhtään *Xestia*-suvun lajia ei 13.7. mennessä tavattu huolimatta sopivien biotooppien ko- luamisesta, lieneekö koko Lapista vuonna 1977 saatu yhtään *Xestia*.

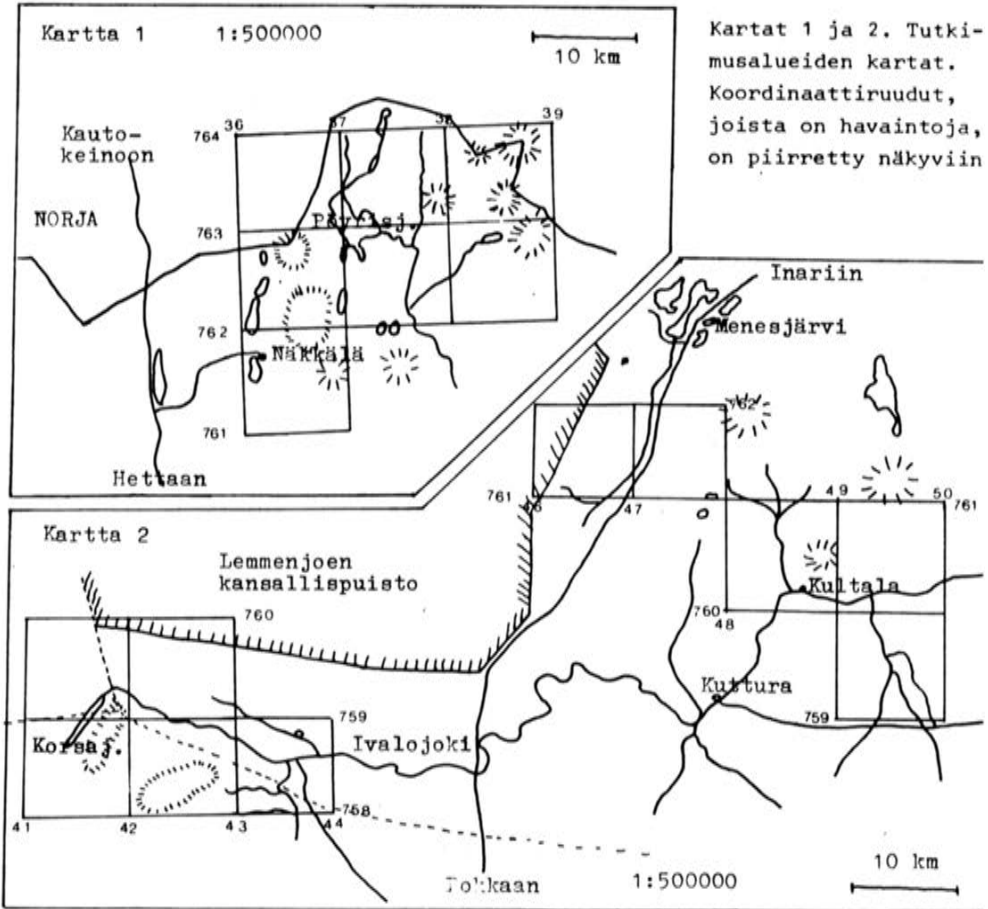
FJÄRILSIAKTTAGELSER I MELLERSTA LAPPLAND

Artikeln skildrar tre insamlingsfärder som författaren gjort med föreningens stipendium till lepidopterologiskt dåligt kända områden i Mellersta Lappland år 1976 och 1977. Se kartorna. Första utfärden företogs 29.6.-7.7.76 tillsammans med K. Hulkkonen till omgivningen av Pöyrisjärvi i Maanselkä i Enontekis. Området är kargt och företer t.o.m. tundraliknande egenskaper.

Andra utfärden fortsatte 8.-17.7.76 med Hulkkonen till Repokaira, det område där kommungränserna mellan Enontekis, Kittilä och Enare möts. Inom området fanns rikhaltig vegetation, ställvis av lundartad natur.

Den tredje excursionen gjorde författaren med sin fru 7.-13.7.77 till Kultala invid Ivalo älv.

Alla fynden relateras artvis i tabellerna i vilka även innefattas fynd som förf. tillsammans med K. Hulkkonen och P. Jokinen gjort vid en färd till Jierstivaara i Enontekis 22.-24.6.74.

	761 : 36	762 : 36	763 : 36	763 : 37	762 : 38	763 : 38	758 : 41	759 : 41	758 : 42	759 : 42	758 : 43	761 : 46	761 : 47	760 : 48	759 : 49	760 : 49
<i>C. pratellus</i>							E									
<i>C. furcatella</i>		E		E		E										
<i>P. truncatella</i>							K									
<i>E. alpina</i>								E	K	I				I		
<i>P. porphyralis</i>																
<i>U. inquinatalis</i>		E				E		E	K	I						
<i>decrepitatis</i>								E							I	
<i>P. altensis</i>														I		
<i>D. abiatella</i>								E								
<i>P. fusca</i>		E														
<i>M. tetricella</i>								E	K							
<i>L. tephrodaetylus</i>							K									
<i>A. napi</i>																I
<i>C. palaeno</i>		E									K					
<i>V. optilete</i>		E						E	K	I			I		I	
<i>B. aquilonaris</i>										I						
<i>C. selene</i>										I						
<i>fretja</i>		E				E										
<i>euphrosyne</i>		E						K	I					I	I	
<i>chariclea</i>		E			E	E										
<i>E. ligea</i>														I		
<i>pandrose</i>		E	E	E	E	E			K							
<i>O. bore</i>		E		E	E	E										
<i>T. orataegi</i>		E														
<i>E. lanestris</i>		E														
<i>F. lacertinaria</i>									K		K					
<i>S. ternata</i>		E						K	E	K	I		I	I		
<i>X. abrasaria</i>								K	E		I					
<i>munitata</i>									E							
<i>annotinata</i>										K				I	I	I
<i>E. alternata</i>																
<i>E. caesiata</i>								E	K	I			I			
<i>L. suffumata</i>																I
<i>T. serraria</i>								K		K	I					
<i>C. lineolata</i>																I
<i>E. gelidata</i>		E								K	I					I
<i>S. dentaria</i>		E												I	I	
<i>L. lapponaria</i>		E														
<i>C. sordaria</i>				E						K						
<i>G. coracina</i>		E				E										
<i>P. lapponica</i>				E												
<i>D. mendica</i>								E		I						
<i>X. quieta</i>		E				E										
<i>speciosa</i>									K	I			I			
<i>gelida</i>										K						
<i>laetabilis</i>									E	K	I		I			
<i>kongsvoldensis</i>				E												
<i>tecta</i>									E	K	I			I		
<i>alpicola</i>		E							E	K	I		I	I		
<i>A. melanopa</i>		E	E			E										
<i>A. bohemani</i>													I			
<i>H. staudingeri</i>			E													
<i>S. heliophila</i>		E	E	E	E	E		K	E	K	I			I		
<i>A. auricoma</i>		E														

KIRJA-ARVOSTELUJA

Kauri Mikkola & Ilkka Jalas: Suomen Perhoset, Yökköset 1, Otava 1977.
(Robert v. Bonsdorff, Walter Hackman ja Osmo Heikinheimo)

On kulunut jo 37 vuotta siitä, kun K. J. Valle julkaisi perhoskirjansa yökkösosan. On selvää, että näin pitkän ajan kuluessa tietomme yökkösfaunastamme ovat paljon lisääntyneet ja tämän lisäksi on lajistossamme tapahtunut harvinaisen paljon muutoksia. Monet lajit ovat huomattavasti laajentaneet levinneisyysalueitaan; uusia lajeja on tullut runsaasti. Toiset lajit ovat taas selvästi taantuneet ja osaksi hävinneetkin.

On sen takia luonnollista, että jo kauan on odotettu uutta teosta, joka korvaisi tämän vanhentuneen, jo kauan sitten kirjakau-poista loppuunmyydyin kirjan. Mielestäni Suomen Perhoset, Yökköset 1 vastaa hyvin niitä odotuksia, joita on jo vuosia elätetty.

Kirjan suurimpana ansiona on mielestäni se, että tämä teos selvästi tuo esiin sen, mitä me tänään tiedämme Suomen yökkösfaunasta, mutta sen lisäksi myös selvästi osoittaa nykyisen tietämyksemme rajat.

Niinpä Suomessa esiintyvistä lajeista annetaan sekä kuvin että sanoin tarkat tuntomerkit ja myös tarkat tiedot levinneisyydestä. Levinneisyyskartat ovat selvät. Myöskin lajien esiintymistapaan on kiinnitetty paljon huomiota.

Varsinkin yleisyyden ja runsauden kuvaaminen erikseen on mainio oivallus. Vastaavaa käsittelyä en ole ennen tavannut kirjallisuudessa, joten sen keksiminen on erityistä kiitosta ansaitseva.

Toisaalta monella lajilla esiintyvä lajinsisäinen vaihtelu on valitettavasti jäänyt vähemmälle. Tämä johtunee siitä, että näiden muotojen merkityksestä ja levinneisyydestä ei ole riittävästi luotettavaa tietoa olemassa; ei ainakaan Suomen kohdalta. Mielestäni keräilijöiden mielenkiinto olisi suunnattava juuri näiden muotojen keräilyyn ja tutkimiseen. Tämän saavuttamiseksi on mielestäni tärkeätä, että nämä muodot mainittaisiin nimeltä; varsinkin siksi, että kauan käytettyjä nimiä on olemassa kirjallisuudessa. Nimenomaan Englannissa on tutkimus tällä alalla viety hyvin pitkälle. Meidän siis ei olisi puhuttava siitä *Conistra vacciniin* muodosta, "jolla on poikkiviirut mustavarjosteiset", vaan käytettävä nimeä *spadicea* Hb. - nimeä, joka on ollut käytössä jo yli 100 vuotta.

Monimuotoisista lajeista olisi myös tärkeätä tietää mikä on se muoto, jolle nimi on annettu. Esimerkiksi minkä näköinen oli *Diarisia mendica* F. Lukijaa ihmetyttävät uudet nimet - varsinkin sukujen kohdalla - ja ainakin allekirjoittanut kaipaa perusteluja uusille nimille. Olisi hyvä, jos suvun kohdalla mainittaisiin ko. suvun tyyppilaji, niinkuin monessa maassa jo on tapana.

Mielestäni on liian orjallisesti seurattu uutta järjestelmää, kun on päädytty sellaiseen sukuhirviöön kuin esimerkiksi suku *Xesttia*, jossa aivan ilmeisesti on yhdistetty toisilleen täysin vieraita lajeja samaan sukuun. Tekijät ovat kyllä ilmeisesti samaa mieltä, koska he korostavat, että lajit 46-51 muodostavat oman ryhmänsä. Miksi ei käytetty vanhaa nimeä *Anomogyna*? Onhan luonnollista, että ranskalaiset Boursin ja Dufay, joiden kotimaassa näitä lajeja ei ole, ovat erehtyneet. Mutta me täällä Pohjolassa tiedämme näistä lajeista enemmän ja voimme hyvin tuoda esiin poikkeavankin käsityksen - ja myös perustella sen. Tieteessä on aina oltava lupa eriävään käsitykseen, jos perusteita löytyy.

Mielestäni teosta laadittaessa on ajateltu vähän liian yksipuolisesti keräilijän tarpeita ja tieteellinen näkemys on jäänyt vähemmälle. Tämä on sääli, sillä yhä suurempi keräilijöiden joukko tarvitsee nimenomaan kasvatusta tieteelliseen ajatteluun, koska muuten monen harrastus jää pelkän keräilyn tasolle.

RvB

On erittäin ilahduttavaa, että odotetun kotimaisen yökköskirjan ensimmäinen osa on ilmestynyt. Nuoret perhosten harrastajat ovat yökkösiä määrittäessä joutuneet turvautumaan joko ulkomaiseen kirjallisuuteen tai vanhempien perhostuntijoiden apuun sen jälkeen, kun Vallen suurperhoskirjat myytiin loppuun. Kirjan tekijät ja heidän avustajansa (joiden työpäivät selviää sivulta 19) ovat onnistuneesti pyrkineet täyttämään tätä aukkoa entomologisessa kirjallisuudessamme. Teos kohoo kuitenkin selvästi yli tavallisen määrittäjäkirjallisuuden tason, sillä se antaa tarkoin harkittua jäsentelyä noudattaen runsaasti informaatiota, joka kiinnostaa sekä harrastelijaa että ammattientomologia.

Yökkösten sukuihin ja lajeihin johtavia määrittäjäkaavoja on vältetty; ne ovat vaivalloisia tehdä ja jäävät kuitenkin vain palstantäytteeksi, sillä tokkopa kukaan niitä käyttäisi kuva-aineiston ollessa käytettävissä. Teoksen käyttö määrittäjäkirjana perustuukin juuri siihen, että hyvien kuvien perusteella tullaan tulokseen, joka voidaan tekstissä lueteltujen erikoistuntomerkkien tai vaikeissa tapauksissa genitaalikuvien avulla varmistaa. Tämä asettaakin ankarat vaatimukset kuva-aineistoon nähden. Tämän tapaisessa teoksessa olisivat tietenkin värikuvat olleet paikallaan, mutta ne olisivat nostaneet kirjan hinnan kohtuuttomaksi. Mustavalkoisissa valokuvissa on Sakari Nenyte tehnyt erittäin huolellista työtä mitä kuvien terävyyteen ja sävyyn tulee. Valitettavasti kuitenkin painatuksessa kontrastit ovat tulleet liian jyrkiksi ja siten eräiden tummanharmaiden ja punaruskeiden lajien kuvat niin tummiksi (vieläpä mustalla taustalla), että se häiritsee määrittäjästä. Äärimmäinen esimerkki on *Xestia lankialai* (kuvat 45 a ja b). Tämän suurharvinaisuuden kuvat eivät tosin paljoakaan vaikuta määrittäjäteoksen käyttöön, mutta jos esim. vasta-alkaja on saanut *Lycophotia porphyrean*, silloin saattaa ilmetä vaikeuksia sen melko tumman kuvan löytämisessä. Kuvattujen yksilöiden kunto sen sijaan on ensiluokkainen ja se helpottaa monessa vaikeassa tapauksessa tunnistamista.

Lajien siipimitat on ilmoitettu hyvin tarkasti ja ottaen huomioon keskiarvot, keskihajonnat ja vaihtelun rajat. Tämä on vaatinut paljon työtä. Lajikuvauksissa on jätetty kaikki toisarvoinen pois ja lakoonisesti keskitytty erikoistuntomerkkeihin.

Kuten jo mainittiin kirja sisältää runsaasti muitakin tietoa kuin suoranaisesti määrittämiseen liittyvää. Esipuheeseen sisältyy Suomen perhoskirjallisuuden historiikki Linnén ajoilta lähtien. Katsaus yökkösten systematiikkaan näyttää taustan niille muutoksille, joita on viime aikoina perhosluetteloihimme tehty. Tieteellinen nimistö on viimeisten tietojen mukainen, mutta sulkeissa mainitaan ne nimet, joita lajeista on aiemmin käytetty tärkeimmissä oppikirjoissamme; tämä avuksi varsinkin vanhemmille lepidopterologeille.

Jokainen laji on eläinmaantieteellisesti luokiteltu ja tiedot sekä yleislevinneisyydestä että levinneisyydestä Suomessa esitetään lyhyesti. Suomea koskevista karttapiirroksista käy sekä levinneisyysalue että yleisyys esille. Yleisyys ja runsaus on ilmaistu erikseen numeroilla 1-10, mikä ilmaisee tiedon selkeämmin ja tarkemmin kuin esim. "melko harvinainen". Lajittaisiin lentoaikoihin on kiinnitetty paljon huomiota ja lisäksi kirjan lopussa esitetään lentoaikataulukkoita, joissa havaintopaikat on mainittu. Lajien esiintymisympäristöt on myös pyritty kuvaamaan. Tämä ei ole ollut vallan helppoa, sillä monen yökköslajin biologiasta tiedetään varsin vähän, joten kuvattu biotooppi saattaisi olla tosiasiallisesti vain se missä lajia on saatu valolle. Myös parhaimmat pyyntitavat esitetään, tuleeeko laji hyvin valolle, syötille vai saadaanko sitä parhaiten haavimalla lennosta tietyssä ympäristössä. Eräissä tapauksissa mainitaan kukillakäynnistä. *Xestia sexstrigata*a koskeviin tietoihin voisi lisätä, että se käy mielellään pietaryrtin kukinnoilla (lukuisia havaintoja 1940-50 -luvulla Tvärminnessä). Toukujen ravintokasvit ja talvehtimisasteet mainitaan. Kaikki nämä tiedot ovat helposti löydettävissä, sillä samoista aspekteista käytetään samaa numerointia eri lajien kohdalla.

Eräät selitykset ruotsiksi ja englanniksi antavat kirjalle tiettyjä käyttömahdollisuuksia maan rajojen ulkopuolellakin.

Onnittelen tekijöitä ja heidän avustajiaan erittäin onnistuneesta perhoskirjasta ja odotan kiinnostuneena toisen osan ilmestymistä.

WH

Kauri Mikkolan ja Ilkka Jalaksen kirjoittaman uuden perhoskä-sikirjan ensimmäinen osa käsittää 182 yökköslajin kuvauksen, levin-neisyystiedot, yleisyyden ja runsauden numerokodeina, esiintymis-paikan kuvaukset, lentoaika- ja esiintymistapatietoja sekä tietoja toukkien elintavoista ja ravintokasveista. asiat on ryhmitetty ai-heen mukaan ja kukin ryhmä osoitettu koodinumeroin. Tekijäin käyt-tämää esitystapaa selostetaan ja käyttöohjeita annetaan erityisessä ohjeita ja selityksiä koskevassa luvussa. Erillisessä luvussa se-lostetaan yökkösten jaoittelu alaheimoihin ja alaheimojen tärkeim-mät tuntomerkit. Lisäksi annetaan ohjeita yökkösten määrittämises-tä ilman tutkimuskaavaa. Varsin yksityiskohtaisesti esitellään omassa luvussa ja taulukoissa 30 paikkakuntaa käsittävät lentoai-katietoja koskeva aineisto. Kirjassa käytetystä aineistosta pääosa on ennen julkaisematonta. Ruotsin ja englanninkielitä käyttäville lukijoille on omakieliset kirjan käyttöohjeet. Kaikista lajeista on mustavalkoiset valokuvat - muuntelevista useitakin - 18 kuvatau-luksi koottuna hieman pienennetyssä koossa.

Kirjoittajat ovat esitystapaa valitessaan pyrkineet johdonmu-kaiseen jäsentelyyn ja helppolukuisuuteen ja siinä varsin hyvin on-nistuneetkin. Käytetty numerosymboliikka edellyttää kuitenkin lu-kijalta perusteellista tutustumista kirjan käyttöohjeisiin. Help-polukuisuutta ei koe lukija, joka haluaa nopeasti kirjasta yksit-täisiä tietoja käyttämättä kirjaa säännöllisesti. Helppokäyttöi-syyttä edistävät ratkaisevasti kartat ja piirroksiset oheiskuvina. Kirjan teksti on luistavaa ja tiivistä, käsikirjan tyyliä parhaim-millaan. Kirjan toimittamisessa ovat avustaneet maamme parhaat asiantuntijat ja alan harrastajat. Uutta aineistoa on käytetty runsaasti. Uutta ovat myös kunkin lajin levinneisyyttä ja ylei-syyttä kuvaavat kartat ja tärkeimpiä lajituntomerkkejä osoittavat piirroksiset. Ne ovatkin käsikirjan parhainta antia. Pieniä puut-teellisuuksia karttapiirroksista kuitenkin löytyä. Kartan mukaan *Senta flammea* on todettu Ahvenanmaan maakunnasta, tämä tieto puut-tuu kuitenkin tekstistä. *Sympistis funebris*: kartasta puuttuu PH: Kivijärveltä (701:39) tehty toukkahavainto v. 1973. *Cucullia absinthii* ja *Lithophane ornitopus*: pienten pisteiden käyttö Turun ja Ahvenanmaan saaristoalueella ei erotu riittävästi levinneisyys-alueen merkiksi, koska pisteet erehdyttävästi muistuttavat saari-

joukkoa. Puutteellisesti on esitetty tuntomerkit kahdesta lajista: *Diarsia florida* ja *Parastichtis suspecta*. Edellisen mahdollisista genitaalieroista *D. rubii* verrattuna ei mainita mitään; genitaalipiirroksiset olisivat olleet paikallaan. Jälkimmäisestä ei esitetä mitään erityistuntomerkkejä. Kuitenkin etusiiven muoto (piirros aiheellinen), takaruumiin hentous ja koiraan perätupsu ovat lajille tyypilliset.

Samankaltaisten lajien ryhmittäminen yhteisen otsikon alle on onnistunut ajatus ja palvelee hyvin määrittäytystyötä. Sen sijaan on outoa eräiden sukujen perustelematon rajaus. Ehkä silmiinpistävin esimerkki tästä on *Xestia*-suku. Tuntuu siltä, että auktoriteetit elävät edelleen perhossystematiikassa - kaikki hyväksytään, mitä julkaistaan, ilman kritiikkiä. Sen, että *Xestia*-suvun rajauksen hyväksyminen on tekijöillekin ollut vaikeaa, osoittanee *Xestia*-lajien suomenkielisten nimien kolmijakoisuus, minkä olisi käsitykseni mukaan tullut ilmetä myös latinankielisten sukunimien osoittamana jaotuksena. Käsikirjan sisällön tieteellinen ominaispaino olisi huomattavasti suurempi, jos kunkin suvun tyyppilaji olisi mainittu sekä lyhyesti tärkeimmät sukutuntomerkit, joiden perusteella lajit on ryhmitelty sukuihinsa. Alasukunimien käyttö olisi eräissä tapauksissa ollut myös paikallaan vastaavalla tavalla.

Lajien numerokoodien käyttö on käsikirjassa kiitettävällä tavalla (hakemistot, sivut, kuvat, lajinkuvaukset) toteutettu. On vain vahinko, ettei pohjoismaissa nyt tai todennäköisyyden mukaan lähitulevaisuudessa tavatuista tai tavattavista lajeista ole vielä kukaan olemassa yleisesti hyväksyttyä yhteispohjoismaista lajinumerokoodistoa kaikki perhosryhmät kattavana yhtenäisenä numerosarjana, esim. pohjoismaiden yhteisessä enumeraatiossa julkaistuna. Siihen on kuitenkin pakko ennenpitkää mennä, kun tietoja lajeista aletaan koota "Insecta Europaea" -kartaston tai muuta ATK-käsittelyä varten. Nyt käynee niin, että numerointi palvelee yksinomaan käsikirjaa eikä lajien käsittelyä sinänsä, ja eri käsikirjoissa numerointi on erilainen ja samaa lajia voi tarkoittaa kaksi tai useampia numerokodeja. Nähtäväksi jää, miten muissa pohjoismaissa tekeillä olevissa perhoskäsikirjoissa lajien numerointia tul- laan tässä tilanteessa toteuttamaan. - Yökkösten suomenkielisiä nimistöä pidän sekä valinnaltaan että kieliasultaan varsin onnistu- neena.

Tämän kirjoittajalla on ollut tilaisuus verrata alkuperäisiä valokuvia painettuihin kuvatauluihin. Valittaen on todettava, että kuvataulut ovat menettäneet alkuperäisestä selkeydestään ja tarkkuudestaan painoasuisina luvattoman paljon. Tämä on sitäkin valitettavampaa, kun lajien tunnistaminen on kirjassa jätetty paljolti kuvataulujen varaan - kirjassahan on vain yksi tutkimuskaava (Anartat ja niiden kaltaiset lajit). Epäselvimät kuvat koskevat yleensä tummia lajeja. Olisi toivonut, että kirjan kirjoittajilla olisi ollut paremmat mahdollisuudet vaikuttaa kuvien laatutasoon painoasuisina. Valokuvaajan korkealaatuinen työ sensijaan ansaitsee erityiset kiitokset.

Toukkien kuvaukset käsikirjasta puuttuvat valitettavasti kokonaan, vain ravintokasvit mainitaan. Toukkien tuntomerkit, elintavat ja vioituskuvaukset olisi voitava koota erilliseksi käsikirjaniteeksi, sillä juuri toukilla on eniten taloudellista merkitystä kasvintuhoojina - ja ehkä niissä on myös eniten tutkimustarvetta.

Lajinsisäistä muuntelua - ennenkaikkea populaatioidenvälistä - osoittavan nimistön käyttöä pitäisin näin laajan käsikirjan puitteissa aivan välttämättömänä. Ilman alalajien (rotujen) esittelyä Suomen perhosfaunasta ei saa oikeata kuvaa koko palearktisen faunan osana, eikä liioin siitä, esiintyykö laji meillä nimirotuna, samaan kliniin luettavana, vai siitä poikkeavana alalajina (rotuna). Vaikka Suomen populaatioita ei olisikaan nimetty eri roduiksi tai alalajeiksi, olisi paikallaan mainita, missä suhteessa meikäläiset yksilöt poikkeavat esim. keskieurooppalaisista. Käytetäänhän meillä varsin paljon saksan- ja englanninkielisiä perhoskäsikirjoja, joiden lajinkuvaukset ja värikuvat eivät suinkaan aina sovi joka suhteessa meikäläisiin perhosiin. Eri rotujen, populaatioiden tai alalajien käyttäytyminen, ravintokasvivalikoima, lentoaika, biologinen potentiaali tms. ominaisuudet voivat poiketa toisistaan esim. siten, että niillä on erilainen merkitys ihmisen tai luonnon taloudessa. Nimien käyttö näitä eroja osoittamaan olisi tällaisissa tapauksissa käytännöllisistä syistä paikallaan.

Tekijät kertovat kirjan alkuluvussa pyrkineensä välttämään turhaa nimipaljoutta. Tapa, millä tämä on toteutettu, on kuitenkin vaikutuksiltaan ja käyttäjän ja käytännöllisyyden kannalta negatiivinen. Vaikka kansainväliset nimistösäännöt eivät koske populaatiونسisäisestä muuntelusta käytettyä nimistöä, on se ainoa käytettävissä oleva valmis keino väri- yms. muotojen ilmaisemiseksi lyhyesti ja yksiselitteisesti. Banaanikärpäsistä käytössä oleva vastaava

nimistö, johon tekijät viittaavat, on englanninkielinen eikä mielestäni sovellu perhosiin, joiden useimmista muunnoksista jo on olemassa valmiit latinankieliset nimet. Klassinen latina on tässä käytössä vähintään yhtä pätevä kuin uudestaan luotava, englanninkielinen rinnakkaisnimistö. Kliinien esittämistavasta olen kirjoittajien kanssa yhtä mieltä. On kuitenkin muistettava, että alueen väritysmuodoista huomattavasti poikkeavia yksilöitä esiintyy, ja äärimuodoista voidaan käyttää omia nimiä (esim. hyvin tummat *A. speciosat* Etelä-Suomessa). Yleensä jo julkaistuja nimiä voitaisiin käyttää hyvin muuntelevien lajien eri väritysmuotojen nimittämiseen. Ilman tällaisia nimiä on hankalaa esim. käsitellä tutkimuksia, joissa on kyse eri muotojen keskinäisistä runsaussuhteista. Nämä hankaluudet ilmenevät kirjassa esitetyistä esimerkeistäkin.

Horjuvuutta ja yhtenäisen, loppuun asti harkitun linjan puuttamista ilmenee lajinsisäisten kategorioiden ja muuntelun esittämistavassa. Kirjan alkupuoli (Noctuidae) on tässä suhteessa epäyhtenäisempi ja nimistöltään puutteellisempi kuin loppupuoli, kuten seuraavasta eri esittämistapojen luettelosta ilmenee (sulkeissa lajien numerot):

1. Kuvaus ja pelkkä nimi ilman auktorin nimeä (87, 107, 108, 115, 165, 169),
2. Vain muuntelun kuvaus ilman nimiä (6, 16, 17, 18, 25, 26, 40, 41, 42, 43, 49, 51, 54, 58, 59, 63, 64, 73, 93, 95, 104, 159, 161, 166, 167),
3. Kuvauskin puuttuu (suurin osa koskee aberratiivisia muotoja, joiden nimi on mainittu Vallen käsikirjassa) (5, 11, 12, 35, 44, 65, 79, 80, 83, 86, 115, 117, 118, 121, 123),
4. Muotona, kuvaus ja pelkkä nimi (139, 170, 177, 178, 179, 180, 181),
5. Muotona ilman nimeä (91, 111),
6. Tyyppinä, kuvaus ja tyyppinumero (23),
7. Tyyppinä, kuvaus, nimi ja auktorin nimi (34),
8. Variaationa, nimi ja auktorin nimi (123),
9. "Rotuna", nimi ja auktorin nimi (47),
10. Rotuna, nimi ja auktorin nimi (11, 58, 166),
11. Rotuna, alalaji, nimi ja auktorin nimi (16, 29, 55, 140),
12. Alalajina, nimi ja auktorin nimi (22, 46, 69, 73, 76, 102, 143, 169),
13. Alalajin (rodun) nimi puuttuu (58),
14. Nimirotona (69, 76).

Tästä kirjavuudesta heijastuu tietynlainen viimeisteleättömyys. Tyyppi-sanan käyttö lajinsisäistä muuntelua osoittamaan ei ole paikallaan. Tyypiksiöhen tarkoittaa aivan muuta kuin tiettyä väriäms. muotoa tai rotua edustavaa tyypillistä yksilöä, samoin kuin *locus typicus* muuta kuin lajille tyypillistä biotooppia tai paikkaa. Nimirotu (-alalaji) on osoitettu vain kahdella lajilla, sen tai sen esiintymisalueen esittäminen olisi paikallaan aina kun populaatioiden välillä todettavat erot ovat johtaneet rotujen (alalajien) erottamiseen. Tämän kirjoittajan mielestä populaationsisäisen muuntelun kuvaamiseen sopisivat, silloin kun annettuja nimiä käytetään, esitystavat 1 ja 4, ja populaatioidenvälisen muuntelun (alueellisen tai muun) ilmaisemiseen esitystavat 11 ja 12 sekä 14. Toivottavasti kirjoittajat seuraavaa yökkösosaa valmistessaan käyttävät enemmän olemassa olevaa lajinsisäistä muuntelua kuvaavaa nimistöä ja valitsevat käsitteille yksiselitteiset termit.

Yhteenvetona edellä esitetystä voidaan todeta perhoskäsikirjasarjan käsiteltävänä olevan ensimmäisen yökkösosan ansioksi selkeän jäsentelyn, luistavan ja tiiviin kirjoitustyylin, levinneisyyskartat, erinomaiset piirrokset tuntomerkeistä ja genitaaleista, runsaat lentoaikatiedot ja niiden käsittelytavan, lajien numerotunnusten tehokkaan käytön, onnistuneen taiton ja kestäväen sidontatyön. Miinuspuolella on lajinsisäisen nimistön voimakas karsinta ja epäyhtenäinen käyttö, sukutuntomerkkien, tyyppilajien ja nimirotujen maininnan ja alasukujen puuttuminen, toukkatuntomerkkien puuttuminen sekä heikko kuvataulujen painatustyö.

Kun K. J. Vallen perhoskäsikirjasarjan julkaisemisesta on jo ehtinyt kulua yli 30 vuotta ja uusi perhosharrastajain ja -tutkijain sukupolvi on ehtinyt tällä välin varttua, on uuden perhoskäsikirjasarjan ensimmäinen osa varmaan löytävä laajan käyttäjäjoukon. Uudesta käsikirjasta jokainen löytävä tarvitsemiaan tietoja perhosituntemuksensa kartuttamiseksi. Tällä nyt aloittamalla julkaisusarjalla Suomen Perhostutkijain Seura ja käsikirjan kirjoittajat painattavat nimensä puolilihavalla Suomen hyönteistieteen historiaan.

BOKRECENSIONER

R. v. Bonsdorff, W. Hackman och O. Heikinheimo:
K. Mikkola & I. Jalas: Suomen Perhoset, Yökköset 1 (Finlands Fjärilar, Nattflyn 1), Otava 1977.

Samtliga tre skribenter välkommer med glädje det nya verket efter över 30 år sedan K. J. Valles böcker utkom.

R v B prisar boken för att den framställer det vi i dag vet om Finlands nattflyfauna, arternas utbredning och förekomstsätt, deras förekomst och frekvens. Brister är att former och variationer ej behandlas tillräckligt, det nya namnsystemet kritiserar och boken är kanske alltför ensidigt uppgjord för samlare, fastän samlarna snarare skulle behöva förkovran till vetenskapligt tänkande för att intresset ej skall stelna på blott samlarstadium.

W H berömmar boken för väl genomtänkt indelning och riklig information som intresserar både amatör- och yrkesentomologen, invid texten finns speciella artkännetecken eller genitalbilder som vägledning. Vidare behandlas arternas utbredning, spännvidd, flygtider med tabeller, biotoper och fångstsätt enligt W H förtjänstfullt. Bildmaterialet är bra men tyvärr har vid tryckningen kontrasterna blivit misslyckade vilket försvårar bestämningen för endel arter.

O H ser som förtjänster att boken är konsekvent indelad och lättläst, vilket underlättas av kartor och illustrationer. Därtill är arternas utbredning och frekvens väl framställda, namnkoderna är utmärkta men knappast användbara i allnordiska eller europeiska verk.

Systematiken kritiserar, likaså tryckningen av bildtavlor vilka misslyckats främst för mörka arter. Larvbeskrivningar saknas och vidare behandlas ej tillräckligt typarter för släkten samt namnformer, variationer och underarter samt skillnader t.ex. emot mellaneuropeiska exemplar samt olikheter inom olika populationer. Ytterligare påtalas smärre i texten mer specificerade sakuppgifter.

ML

NUORISOJAOSTON KEVÄTKAUDEN TAPAHTUMIA

Nuorisajaoston kevätöjelmassa on satunnaisnäytteiden keräys ja tarkastelu. Jaoston kokouksissa kävijöitä pyydetään keräämään keväällä saaliistaan tiedot *Orthosia gothicana* päämuodon ja *f. gothicinan* runsaussuhteista sukupuolittain. *Conistra vacciniista* kerätään valikoimattomat 10-30 yksilön näytteet, jotka tuodaan nähtäväksi. Ks. Mikkola-Jalas yökköskirjasta ko. lajit. Myös keräämme runsaasti tyttöperhosta *Brephos parthenias*, joiden joukosta yritämme löytää harvinaisen *B. nothana*. Kaikista lentoajoista ja -paikoista tarkat tiedot. Tulosten tarkastelu on toukokuun kokouksessa (3.5.1978), jonne saa tuoda materiaalinsa mukaan, jos ei varmasti tunne lajeja, muotoja ja sukupuolia. Lisää ohjeita saa kevään kokouksissa.

Hannu Saarenmaa

Vesa Varis:

VETOOMUS PERHOSTEN KERÄILIJÖILLE

(1978-02-08)

Me täällä Suomessa sanomme, että Suomi kuuluu perhostutkimuksessa eturivin maihin Euroopassa. Eläimuseo joutuu lähivuosina vastaamaan tämän toteen osoittamisesta. European Invertebrate Survey (E.I.S.) on saamassa perhosten kartoitusta käyntiin ja Eläinmuseo tulee olemaan vastuussa maattamme koskevista levinnäisyystiedoista. Museon voimavarat projektin kunnolliseen toteuttamiseen ovat kuitenkin hyvin rajalliset, varsinkin kun julkiset rahoittajat eivät ainakaan toistaiseksi ole olleet hankkeelle myönteisiä. Tämän vuoksi ELÄINMUSEO VETOA KAIKKIIN SUOMEN PERHOSTUKIJAIN SEURAN JÄSENIIN ja pyytää apua uskoen, että perhosharrastajat pitävät projektia yhteisenä asianaan.

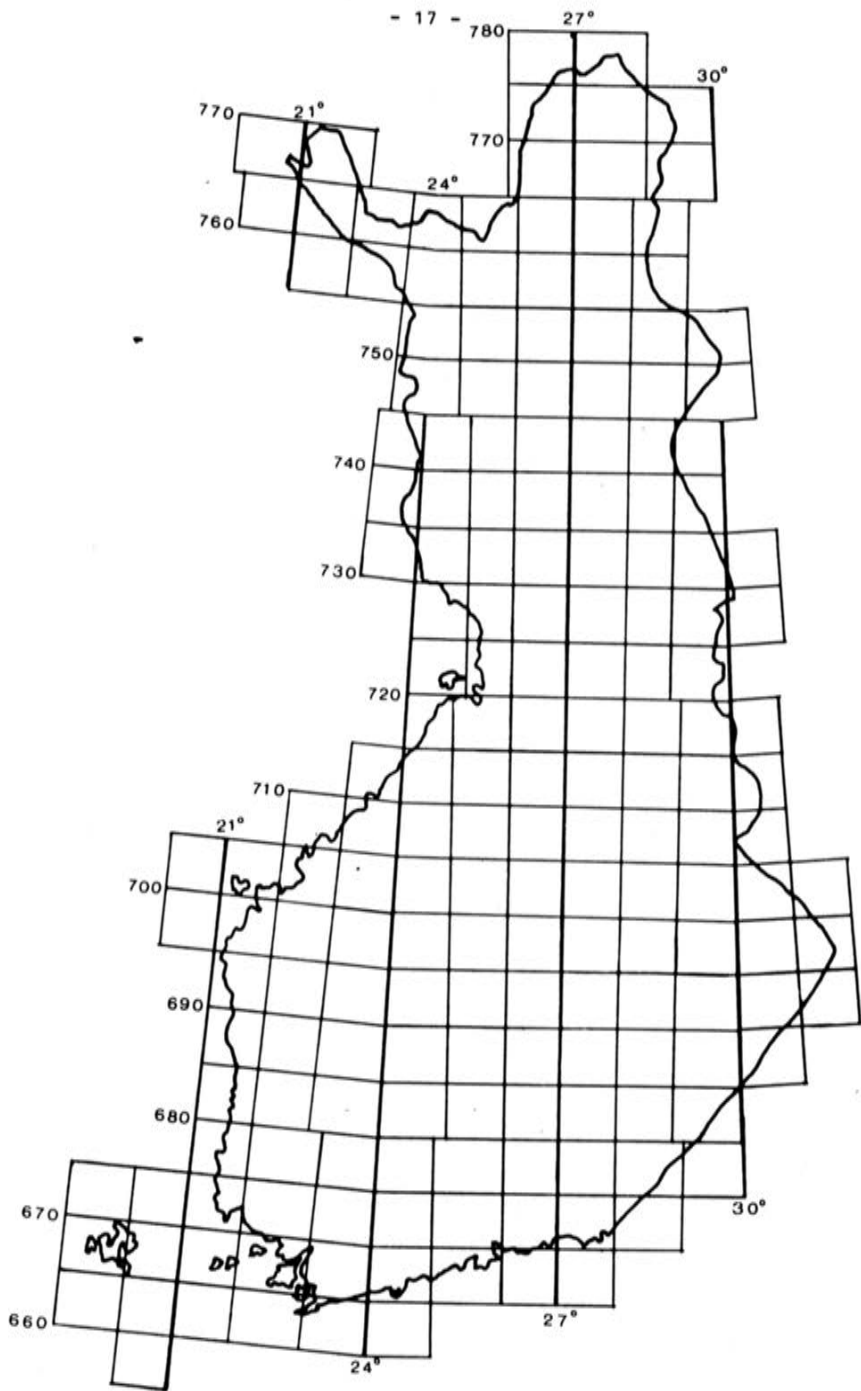
Ruudukko

Kartoituksessa käytetään koko Euroopan kattavaa ns. UTM-ruudukkoa (ks. oheinen kartta), jota käyttävät myös Flora Europaea ja Euroopan lintuatlas -projektit. Nykysuomen alueella on kaikkiaan 185 UTM-ruutua, mikä on huomattavasti siedettävämpi määrä kuin lähes 4000 yhtenäiskoordinaatiston 10x10 ruutua. Valitettavasti UTM-ruudukko osassa aluetta ei yhdy yhtenäiskoordinaattiruutuihin. UTM-ruutujen korkeus pohjois-etelä suunnassa on aina 50 km ja leveys itä-länsi suunnassa vaihtelee välillä 40-60 km.

Meridiaanien 24° ja 30° välillä UTM-ruudukko yhtyy yhtenäiskoordinaatistoon, mutta em. kaistan ulkopuolella perusmeridiaaneina ovat 21° ja 33° (yhtenäiskoordinaatiston 27°). Ruudukko on symmetrinen kaikkien mainittujen viiden meridiaanin suhteen. Suurimmat ongelmat ruutujen rajojen selvittämisessä on meridiaanien $22^{\circ}30'$ ja 24° sekä 30° ja $31^{\circ}30'$ välillä. Näiden ulkopuolella UTM-ruudukko yhtyy vanhaan, ennen yhtenäiskoordinaatistoa käytössä olleeseen koordinaatistoon (perusmeridiaanit 21° ja 33°), joka nykyinkin merkitään reunamerkkeinä useimpiin karttoihin. Kuitenkaan asia ei ole niin vaikea kuin miltä se ensi lukemalta näyttää. (Katso myös Heikinheimon selvitys, Baptria 1/76.)

Tietojen keruun toteutus

Museo toivoo löytävänsä jokaiseen (= mahdollisimman moneen) UTM-ruutuun "vastuuhenkilön (-työryhmän)", joka "sitoutuu" huolehtimaan ruutunsa (ruutujensa) perhoslajiston jatkuvasta seuraamisesta. Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, että ko. henkilö sitoutuisi

keräilemään perhosia ainoastaan omassa ruudussaan ja uhraamaan kai-
ken vapaa-aikansa ruudulleen. Valtaosalla keräilijöistä on jo nyt
yksi tai useampi paikka, jossa pääosa keräilytyöstä suoritetaan ja
tämä paikka koetaan "omaksi". Tämä kartoitustyö varmasti lisää ke-
rälilyn motivaatiota entisestään. Myös paljon parjattu kestoyssä-
pyynti joutuu uuteen valoon arvosteltaessa sen merkitystä perhoske-
räysvälineenä. On selvää, että joihinkin ruutuihin löytyy useita
aktiivisia keräilijöitä; tällöin on tarkoituksenmukaisinta valita
näistä "sopivin" (aktiivisin) vastuuhenkilöksi, joka sitten kokoaa
ympärilleen tehokkaan työryhmän.

Toimi nopeasti

Kesä on kohta tosiaasia. Toimi siis nopeasti, sillä ruudut on
saatava jaettua ennen sitä. Ota yhteyttä. Ruutuja riittävä. Alle-
kirjoittaneelta saat kaiken mahdollisen informaation asiasta.

Kaikkien keräilijöiden käyttöön tarkoitettun tietojenkeruulo-
makkeen parannettu painos on työn alla ja ehtinee jakeluun huhti-
ja toukokuun kokouksiin. Tarkat käyttöohjeet julkaistaan Baptrias-
sa 2/78.

Etukäteen kiittäen

Vesa Varis

Eläinmuseo, P. Rautatiek. 13

00100 HELSINKI 10

puh. 90-4027 264

4027 265

VÄDJAN TILL FJÄRILSAMLARE

European Invertebrate Survey (E.I.S.) påbörjar en kartläggning
över fjärilarna och Zoologiska museet som svarar för utbredningsupp-
gifterna i Finland väddjar därför om hjälp från alla medlemmar i Lepi-
dopterologiska Sällskapet i Finland för att kunna förverkliga projek-
tet.

Vid kartläggningen användes s.k. UTM-rutor vilka täcker hela Eu-
ropa och dessa används även vid projekten Flora Europaea och Europas
fågelatlas. Finland indelas i 185 UTM-rutor vilka ej sammanfaller
med de nästan 4000 st 10 x 10 rutorna i enhetskoordinatsystemet.
Närmare uppgifter om rutsystemen framgår ur kartan och därutöver
hänvisas till artikeln av O. Heikinheimo i Baptria 1/76.

Museet önskar finna "ansvarspersoner" eller arbetsgrupper vilka
åtar sig att fortlöpande följa med fjärilsfaunan i sin eller sina ru-
tor, vilket givetvis ej hindrar från att insamling kan bedrivas även
annorstädes än i egen ruta. Ett förbättrad formulär för insamling av
uppgifter torde hinna delas ut under april- och majmötetena och närmare
uppgifter följer i Baptria 2/78.

Harry Krogerus:

KUNNIAJÄSENEMME ADOLF NORDMAN ON KUOLLUT.

Toukokuussa 1977 saimme sanoman Adolf Nordmanin kuolemasta. Adolf Nordman liittyi Suomen Perhostutkijain Seuran jäseneksi seuran perustamisvuonna 1955 ja kutsuttiin kunniajäseneksi 1965.

Adolf Nordman syntyi Turussa vuonna 1900. Hän suoritti fil. kand.-tutkinnon 1926, ja toimi 1930-luvulla Eläintieteen laitoksen kurssiassistenttina ja vuodesta 1933 Hyönteismuseon virkailijana, ensin ylimääräisenä amanuenssina ja vuodesta 1960 alkaen vakinaisena assistenttina. Vuonna 1966 hän siirtyi eläkkeelle ja muutti synnyinkaupunkiinsa Turkuun.

Adolf Nordman oli hyvin monipuolinen hyönteisten tutkija ja tuntija, mutta erikoisesti häntä kiinnostivat perhoset. Hän oli aikanaan epäilemättä maamme etevin perhosten varhaisten kehitysteiden tuntija. Perhosten biologian ja ekologian hyvänä tuntijana hän oli erittäin tehokas ja tuloksellinen keräilijä. Taksonomia ei häntä erikoisesti kiinnostanut - sensijaan hän tutki innokkaasti perhosten esiintymisvaihteluiden syitä, perhosten ekspansiota, talvehtimisasteita, muodonvaihdoksen fysiologiaa ja muita yleisbiologisia probleemoja. Hän retkeili eri puolilla maata, mutta pääosan keräilystään hän suoritti Hankoniemellä, Lounais-Suomen saaristossa ja Ahvenanmaalla. Hänen keräilytoimintansa huipuksi muodostui kesä 1939 Föglö-Bänössä, jossa hän mm. talletti 13 maallemme uutta perhoslajia - aikana, jolloin ei vielä valopyyntiä elohoheelampulla harrastettu!

FÖRENINGENS HEDERSMEDLEM ADOLF NORDMAN TILL MINNES

I maj 1977 nåddes föreningen av Adolf Nordmans dödsbud. Nordman hörde till vår förenings grundare år 1955 och 1965 blev han kallad till hedersmedlem. Adolf Nordman föddes 1900 i Åbo, blev fil.kand. 1926 vid H:fors universitet och fungerade på 1930-talet som zoologisk kursassistent. Från 1933 var han extraordinarie amanuens vid zoologiska museets entomologiska avdelning och sedan 1960 ordinarie assistent. Såsom pensionerad flyttade han 1966 tillbaka till födelsestaden Åbo.

Adolf Nordman var en mångsidig insektkännare och -forskare, dock främst intresserad av fjärilar. Han var specialist på fjärilarnas förstadier, biologi och ekologi och var därigenom en mycket effektiv samlare. Taxonomin intresserade honom mindre. Orsakerna till variationer i förekomst, fjärilsexpansioner, övervintringsstadier samt metamorfosens fysiologi sysselsatte honom speciellt.

Han företog rikligt med exkursioner men samlade ändå huvudsakligen på Hangöudd, den sydvästra skärgården och på Åland. Högpunkten nåddes sommaren 1939 på Föglö Bänö då Adolf Nordman insamlade 13 för Finland nya storfjärilarter före ljusfångstens tidevarv.

ML

MAALLE UUSIA LAJEJA

Henrik Bruun:

Peribatodes secundaria (Schiff.)

Allekirjoittanut sai ♂-yksilön *P. secundariaa* Houtskarista UV-valopyydyksellä 1977-08-25...26 välisenä yönä (TEKS 1977-09-29). Myöhemmin löytyi tätä maalle uutena ilmoitettua havaintoa aiemmin saatu yksilö, joka on saatu samasta paikasta 1975-07-26 (TEKS 1978-02-15). Vm. havainto osuu paremmin lajille tyypilliseen lentoaikaan.

P. secundaria muistuttaa meikäläisistä lajeista eniten *Deilepenta ribeataa* (Cl.). Siivissä ovat kuitenkin mustat ja vaaleat kirjaukset kontrastikkaammat sekä aaltoviirun keskikohdan ulkopuolella on *secundarialla* tyypillinen vaalea kenttä. Laji on myös kooltaan selvästi *D. ribeataa* pienempi. Koiraalla on silmiinpistävän leveät kampamaiset tuntosarvet. Lisäksi takaruumiin ensimmäisessä jaokkeessa on vaalea rengas. Siipikirjaukset muistuttavat myös *P. rhomboidarian* (Schiff.) kirjailuja; vm. lajia ei kuitenkaan ole meiltä tavattu.

P. secundarian löytyminen Lounais-Suomesta oli odotettavissa, koska sen ekspansio Tanskasta Ruotsiin on viime vuosikymmeninä ollut selvä (vrt. Notul.Entomol. 57, 134-135, 1977).

Peribatodes secundaria ny för Finland. (Se Notulae Entomol. 57:4, 1977)

Jukka Jalava:

Kaksi maalle uutta pikkuperhoslajia

Monochroa palustrella (Douglas) (Gelechiidae)

Hyvin helposti tunnettava laji (ks. oheinen kuva). Suurikokoinen verrattuna muihin kotimaisiin *Monochroa*-lajeihin (siipiv. 17-19 mm). Etusiipien pohjaväri on vaaleanharmaa ja niissä on tummanruskeita pitkittäisviiruja. *Monochroa saltarella* (Benander) on kuvioinniltaan samanlainen laji, mutta on huomattavasti yksivärisemmän harmaa.

Palustrellaa löytyi Helsingin hyönteismuseon materiaalista yksi koirasyksilö, joka on saatu St. Reposaaaren Tahkoluodosta 1968-07-18, V. Lauro leg. Lajin toukka elää *Rumex aquaticus*, *R. crispus* ja *R. hydrolapathum* -hierakoiden juurakoissa alkukesästä.

Muista pohjoismaista *palustrellaa* on löydetty Tanskasta ja Ruotsista. Se on merenrantalaji ja on tavattu mm. Brittein saarilla ja Hollannissa.

Kuva 1. *Monochroa palustrella* -koiraan etusiipi.

Elachista tetragonella (Herrich-Schäffer) (Elachistidae)

On aikaisemmin ilmoitettu Suomesta, mutta kaikki yksilöt ovat kuuluneet lajiin *Biselachista ornithopodella* (Frey). Näiden kahden lajin kuviointi on hyvin samantapainen, mutta vaaleat täplät ovat *tetragonellalla* metallinkiiltoiset ja sisin täplä ei ulotu taka-reunaan. *Tetragonella* on kooltaan pienempi (siipiv. 6-7 mm). Lajien genitaalierot ovat hyvin selvät.

Suomalainen yksilö (♂) on saatu 1937-06-15 Utista (Sa), E. Lankiala leg. Kirjallisuuden mukaan *tetragonella* elää *Carex montana*lla, jota tunnetaan Suomesta vain Ahvenanmaalta. Läheinen saralaji on *C. ericetorum*, jota kasvaa Utin kaltaisissa harjumaastoissa paikoitellen runsaasti. Voisi olettaa *tetragonellan* elävän myös sillä.

Pohjoismaista laji tunnetaan vain Etelä-Ruotsista; muualta sieltä täältä pitkin Keski-Eurooppaa.

Två för Finland nya småfjärilsarter

Småfjärilarna *Monochroa palustrella* (se fig.) och *Elachista tetragonella* beskrivs. *Palustrella* har hittats i Helsingfors Zoologiska museums material och *tetragonella*, som tidigare blivit felaktigt anmäld från Finland p.g.a. förväxling med arten *Biselachista ornithopodella* fastän genitalerna är klart olika, har nu fastställts från Finland. Bägge är äldre exemplar.

Henrik Bruun:

Poliobrya umovii (Ev.) LÖYDÖT POHJOIS-EUROOPASTA

FYND AV *Poliobrya umovii* I NORRA EUROPA

(1977-11-09)

I förteckningen upptas kända fynd från Finland, Sverige, Norge och Estland.

SUOMI	1955-07-30	1♂	Kn Sotkamo	A.V.V. Mikkola
	1961-08-15	1♀	V Houtskär	H. Bruun
	1965-07-20	1♀	V Naantali	J. Karvonen
	22	1♀	"	"
	24	1♀	2♂♂ V Houtskär	H. Bruun
	26	1♂	"	"
	1967-07-30	2♂♂	"	"
	1968-08-15	1♂	V Kustavi	A.V.V. Mikkola
	1970-07-08	1♂	"	"
	1971-07-12	1♂	V Houtskär	H. Bruun
	21	1♂	"	"
	1973-07-07	1♂	"	"
	1975-07-13	1♂	"	"
	18	1♂	"	"
	1977-07-10	1ex	EK Anjalankoski	H. Luoma
	08-02	1♂	V Kustavi	K.J. Lounamaa
	03	2♂♂	V Houtskär	H. Bruun
	03	2♂♂	V Lokalahti	P. Rauha
	04	3♂♂	V Houtskär	H. Bruun
	05	1♂	"	"
	05	1♀	V Lokalahti	P. Rauha
	06	2♂♂	V Houtskär	H. Bruun

Yhteensä 30 exx (24 ♂♂, 5 ♀♀, 1?)

parittomat vuodet 28 exx

parilliset vuodet 2 exx

RUOTSI	1971-07-10	2♂♂	Uppland, Singö	K. Källander
	1976-07-06	2♂♂	Dalarna, Floda	Dalsved & Wickholm
	1977	useita	kymmeniä Jämtland	?
NORJA	1971-07-08	1♀	Sör-Odal, Maarud	?
EESTI	1967-06-27	3♂♂	Möniste	H. Remm
	1971-06-25	2♂♂	Aakre	K. Elberg
	07-03	1ex	Taevaskoda	V. Skvortsov
	08	5exx	"	"
	15	2exx	"	"
	1972-07-02	1♂	"	"

Kartta 1.
Polioptycha umoviin
löydöt
Pohjois-Euroopasta

Kuva 1. Kaikki Houtskarista saadut *umoviit* vuosilta 1965-75,
naaraat alarivissä; leg. Henrik Bruun.

OVATKO SÄÄNTÖMME VANHENTUNEET?

Sääntöjämme on viimeksi korjailtu v. 1961. Saattaa olla, että ne joiltain kohdin ovat uusimisen tarpeessa. Siksi johtokunta on päättänyt julkaista ne ohessa ja pyytää jäsenistöltä ehdotuksia korjattaviksi pykäliksi. Asiasta tullaan pitämään yleiskeskustelu huh-tikuun kokouksessa ja jos tarvetta ilmaantuu, lienee johtokunta val-mis nimeämään toimikunnan asian valmisteluun. Toimikunnan ehdotus luonnollisesti käy aikanaan sääntöjen mukaisella tavalla lävitse eri käsittelyvaiheet.

Sihteeri

Suomen Perhostutkijain Seuran
Lepidopterologiska Sällskapet
i Finland

säännöt.

1 §

Seuran nimi on Suomen Perhostutkijain Seura - Lepidopterologis-ka Sällskapet i Finland ja sen kotipaikka on Helsingin kaupunki.

2 §

Seuran tarkoituksena on edistää lepidopterologista harrastusta ja tutkimustyötä Suomessa sekä toimia Suomen perhostutkijain yhdys-siteenä.

Tässä tarkoituksessa seura järjestää kokouksia, kokoelmien esittelytilaisuuksia, keräilyretkiä ja seuran jäsenten välisiä vaih-totilaisuuksia sekä toimittaa alaan kuuluvia tieteellisiä julkaisuja.

3 §

Seuran jäseniksi voivat perustajajäsenten lisäksi liittyä per-hoskeräilyä ja -tutkimusta harrastavat henkilöt, 15 vuotta täyttä-neet koulujen yläluokkien oppilaat mukaanluettuina. Jäseneksi ehdo-tus on kahden jäsenen allekirjoittamana esitettävä valintaa edeltä-vässä kokouksessa. Mikäli avoimessa tai vaadittaessa suljetuin li-puin suoritettavassa äänestyksessä 1/3 äänestykseen osaaottavista vastustaa ehdotusta, raukeaa se.

Seuran kunniajäseneksi voi seura johtokunnan hyväksymän esityk-sen perusteella kutsua koti- tai ulkomaisen henkilön, joka erikoisen ansiokkaasti on edistänyt seuran tarkoituseriä.

Jäsen voi erota seurasta tehtyään siitä johtokunnalle tai sen puheenjohtajalle kirjallisen ilmoituksen tai ilmoittamalla erostaan suullisesti seuran kokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi.

Jäsenen, joka ei aikanaan ole suorittanut vuosimaksuaan, voi johtokunta erottaa seurasta.

Seuran tarkoituksien vastaisesti toimineen jäsenen voi seura erottaa jäsenyydestä kahden peräkkäisen kokouksen päätöksellä, jota on kannattanut vähintään 2/3 ao. äänestykseen osallistuneista.

4 §

Seuran jäsenen on suoritettava vuosikokouksen määräämä vuosimaksu. Kunniajäsenyydestä ei seuraa taloudellisia velvoituksia.

5 §

Seura valitsee vuosikokouksessaan vuodeksi kerrallaan keskuudesta johtokunnan, joka edustaa seuraa, huolehtii sen talouden ja juoksevien asiain hoidosta sekä sen tekemien päätösten toimeenpanosta, valmistaa seuran kokouksissa käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi esitettävät asiat, pitää jäsenluetteloa sekä kutsuu seuran jäsenet kokouksiin sääntöjen määräämillä tavalla. Johtokunnan jäsenten on oltava kansalaisluottamusta nauttavia Suomen kansalaisia.

Johtokunnan muodostavat seuran puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri, rahavarain hoitaja ja kolme muuta jäsentä.

Johtokunta on päätösvaltainen neljän jäsenen vahvuisena, puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaanluettuina.

6 §

Seuran nimen kirjoittaa puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, jompikumpi yhdessä sihteerin tai jonkun johtokunnan keskuudesta valitseman jäsenen kanssa.

7 §

Seuran kokoukset pidetään johtokunnan määrääminä aikoina lukukausien aikana. Tieto näistä kuukausi- samoinkuin mahdollisista ylimääräisistä kokouksista toimitetaan jäsenille kirjeellisesti taikka sanomalehti-ilmoituksella vähintään 3 vrk ennen kokousta.

8 §

Seuran vuosikokous pidetään helmi- tai maaliskuussa. Kokouskutsu lähetetään jäsenille kirjeellisesti vähintään viikkoa ennen kokousta.

9 §

Seuran tilivuosi on kalenterivuosi. Tilinpäätös on tammikuun kuluessa esitettävä tilintarkastajille, joiden on sen johdosta annettava lausuntonsa vuosikokoukselle.

10 §

Seuran vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. esitetään vuosikertomus, tilit ja tilintarkastajain lausunto;
2. päätetään vuosikertomuksen ja tilien hyväksymisestä samoin kuin vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille;
3. määrätään vuosimaksun suuruus;
4. valitaan johtokunnan jäsenet sekä kaksi tilintarkastajaa varamiehineen vuodeksi kerrallaan.
5. käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.

Vaalit toimitetaan avoimella tai vaadittaessa suljetuin lipuin suoritettavalla äänestyksellä. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa vaalin.

11 §

Muut kuin 3 §:n 1 mom:ssa mainitut sekä 10 §:ssä mainittuja vaaleja koskevat asiat ratkaistaan avoimella äänestyksellä. Äänten mennessä tasan ratkaisee asian puheenjohtajan kanta.

12 §

Seura on oikeutettu vastaanottamaan lahjoituksia ja jälkimmäisiä sekä omistamaan kiinteistöjä.

13 §

Näihin sääntöihin ehdotettujen muutosten ja lisäysten hyväksymiseen vaaditaan vähintään 2/3 äänestyksessä annetuista äänistä kahdesosa peräkkäisessä, vähintään kahden viikon väliajoin pidetyssä kokouksessa.

14 §

Seuran purkaantuessa käytetään sen varat seuran tarkoituksien edistämiseksi siten kuin seura purkaantuessaan lähemmin päättää.

- - - - -

Noudettu 23.11.77

Yhdistysrekisteristä

EML

JÄSENISTÖ

Marraskuun kokouksessa hyväksyttiin jäseniksi Pekka ELMIKÄINEN, Ilpo HARO, Juha HEIKKURAINEN, Pentti KOSONEN, Olli MARTTILA, Pekka TOKOLA ja 15 v. täyttäneet Juha-Matti ANTTOLAINEN, Arto ROSLUND, Juha SELIN, Erkki SOIKKELI. Jäseniksi ehdotettiin Jukka SEPPÄLÄ ja Mikael HENRIKSSON sekä alle 15-vuotias Jukka MÄKELÄ.

Joulukuun kokouksessa hyväksyttiin edellisessä kokouksessa ehdotetut yli 15-vuotiaat ja 15 v. täyttäneet Aki BERG, Petri J. HOTOLA, Juha MIIKKULAINEN, Ismo NOKELAINEN, Juha PELTONEN ja Maarit TALLILA. Jäseniksi ehdotettiin Ari SIMONEN ja alle 15-vuotiaat Lauri KAILA ja Eero VIRROS.

Tammikuun kokouksessa hyväksyttiin Ari SIMONEN sekä 15 vuotta täyttäneet Kai LIESMAA, Torsti LINDBERG, Erkki TANSKANEN ja Jouni TUPALA. Jäseniksi ehdotettiin Pekka LUNNIKIVI, Ebbe SCHMIDT-NIELSEN, Markku SUOKNUUTI, Poul SVENDSEN, Pekka TURUNEN ja Esa VANHALA sekä alle 15-vuotias Jukka PIETILÄ. Hilka KERÄSEN eroanomus hyväksyttiin.

Helmikuun kokouksessa hyväksyttiin edellisessä kokouksessa ehdotetut yli 15-vuotiaat ja 15 vuotta täyttänyt Juha LEHTOLA. Jäseniksi ehdotettiin Arto AVANTO, Mikko HOLVITIE, Erkki IKÄHEIMO, Seppe IKÄHEIMO, Jouni JOKELA ja Kai SIIVONEN sekä alle 15-vuotiaat Jari FINNEMAN ja Jukka UOTILA.

EML

Korjaus:

Baptriassa 4/78 (s. 84) olivat nimet ja rivit seonneet loka-kuun kokouksessa hyväksytyjen jäsenien kohdalla. Tekstin pitäisi olla seuraava: LOKAKUUN kokouksessa hyväksyttiin uusiksi jäseniksi edellisessä kokouksessa ehdotetut (paitsi alle 15-vuotiaat) sekä 15 vuotta täyttänyt Jukka RIIPINEN. (Muut hyväksytyt jäsenet olivat siis Nils DAHLGREN, Eino HINDREA, Esa KANKAANPÄÄ, Erkki KEMPPAINEN, Veikko KUNTSI, Jari MAKKONEN, Kirsti NENYE, Juhani SUNELA, Tero TAIPALE ja Ari VIRTANEN.)

MA

KOKOUSSELOSTUKSIA

(Marraskuun kokous 1977-11-09, joulukuun kokous 1977-12-14, tammi-
kuun kokous 1978-01-18, helmikuun kokous 1978-02-08 ja vuosikokous-
asiat 1978-02-08.)

Kaikissa kuukausikokouksissa toimi puheenjohtajana Esko Suoma-
lainen ja sihteerinä Erkki M. Laasonen. Kokouksissa oli läsnä 99,
81, 108 ja 76 jäsentä.

Marraskuun kokous oli tiedonantokokous. Merkittävien havain-
tojen lukumäärä oli 78 kpl, joka oli alle kolmannes vastaavassa ko-
kouksessa edellisvuonna ilmoitetuista. Tiedonannoista on jo useim-
mat julkaistu; mainittakoon vain maalle uudet *Peribatodes secunda-*
ria (Schiff.) (vrt. s. 20) ja *Horisma aemulata* (Hb.) sekä H. Bruu-
nin yhteenveto Turun seudun *Polibrya umoviista* (Ev.), jonka ansi-
osta lajin havaintojen entinen lukumäärä 11 on nyt 30 (vrt. s. 22).

Joulukuun kokouksessa esitti Hannu Saarenmaa Enontekiön-Kittilän-
Inarin raja-alueiden perhosfaunaa, josta esitelmöitsijän havainnot
olivat peräisin kahdenkin kesän vaelluksilta (vrt. s. 1). Lajiha-
vainnot eivät olleet kovinkaan laajat johtuen alueen tuntemattomuus-
desta - jo seuraavilla kerroilla olisi odotettavissa parempi saa-
lis. Myös huonot säät ja alueen äärimmäinen karuus pakkaseroosio-
alueineen varmaankin rajoitti havaintoja. Esitelmään liittyi kaunis
sarja suorastaan nostalgisia diapositiiveja. Tiedonantoina esitti
sihtööri muutamia tavallisten mikrojen uusia levinneisyystietoja
Itä-Lapista.

Tammikuun kokouksessa esitti Kari Soveri pitkän kokemuksensa
pohjalta eräitä laiteratkaisuja hyönteisten ja erikoisesti perhos-
ten kuvaamiseksi kukilta. Esitelmän tekninen puoli herätti vilk-
kaan keskustelun ja sitä seurasi joukoittain loistavia diapositiiv-
veja, joiden laatu osittain tyrehtytti keskustelun, lukuunottamatta
paria mielipide-eroa esitetyn toukan lajimäärityksestä.

Helmikuun kokouksessa piti vuosikokousesitelmän prof. Henrik
Bruun suurperhosten esiintymisestä Houtskarissa. Aluksi hän kuvaili
keräilysaarensa sijaintia useankin mielenkiintoisen faunistisen ja
meteorologisen rajan tuntumassa avomeren rajassa. Senjälkeen hän
lähes 20 vuoden kokemuksen perusteella esitti useita mielenkiintoisia
runsausjakaumakäyriä eri kesän aikoina. Huippu elokuun alussa vai-
kutti aika loogiselta, sensijaan runsaus nimenomaan mantereen hu-
noina, sateisina perhoskesinä vaikutti aluksi yllättävältä. Kes-
kustelun myötä selkeni, että ilmeisesti juuri kosteina kesinä tämän-
laatuisten ulkosaarien maa pysyy kosteana ja kasvit hengissä, mikä
mahdollistaa runsaiden populaatioiden esiintymisen.

VUOSIKOKOUS. Kokouksen puheenjohtajana toimi Olli Lehto ja sihteerinä Erkki M. Laasonen. Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Antti Pekkarinen ja Kaj Savonius. Vuosikertomus, nuorisosaaston vuosikertomus, kirjastokertomus, tiliasema ja tilintarkastuskertomus selvitettiin rutiinilla ja johtokunnalle myönnettiin saman tien tili- ja vastuuvapaus. Myös talousarvio hyväksyttiin ja sen pohjana olleet jäsenmaksut samoin: varsinainen jäsen mk 25,-; opiskelijajäsen, perhejäsen ja seuran kirjoissa oleva alle 15-vuotias jäsen ehdokas mk 15,- sekä perhejäsen, joka ei halua tiedotteita mk 12,-. Ainaisjäsenmaksu on 15 kertaa varsinaisen tai perhejäsenen maksu. Johtokunta: Puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti uudelleen Esko Suomalainen, varapuheenjohtajaksi samoin Harry Krogerus, kuten sihteeriksi Erkki M. Laasonen. Rahastonhoitajaksi valittiin opt. Jorma Wettenhovi maist. Kauko Helomaan ehdottomasti kieltäytyttyä työesteiden vuoksi. Jäseniksi valittiin yksimielisesti entiset: Antti Aalto, Ilkka Jalas ja Kauri Mikkola. Nuorison edustajana toimii edelleen Staffan Ringbom. Toimihenkilöt: Yksimielisesti uudelleen valittiin kirjastonhoitaja Erkki Franssila, tiedonantotoimittaja Vesa Varis, 2. sihteeri Henry Holmberg ja Baptrian toimittaja Martti Attila. Tarvikevälittäjän virka jätettiin toistaiseksi täyttämättä. Vuosikokouksessa päätettiin myös perustaa Tieteellisen perhostutkimuksen edistämisrahasto, hyväksyttiin sen säännöt ja valittiin sen hoitokunnaksi samat henkilöt ja samoin tehtävin kuin johtokunnassa. Seuran ja rahaston tilintarkastajiksi valittiin uudelleen Kalle Wettenhovi ja Walter Hackman sekä varalle Antti Pekkarinen ja Christer Hublin.

EML

MELANISMITIEDOTUS 1978

Jo seisemättä vuotta jatkuva melanismitutkimus lähenee loppuun. Kokoomajulkaisu Suomen perhosten melanismista on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 1979 aikana. Kaikkien jäsenten tuki on tarpeen, jotta julkaisusta saataisiin mahdollisimman täydellinen! V. 1978 päätoiminta on yksittäisten, yleensä harvinaisten melanististen yksilöitten kirjaaminen kyselyin ja kokoelmia läpikäyden. Valikoimattomia näytteitä kerätään varsinaisesti vain pikkuperhosista (kaikkia tiedotus 1977:ssä (Baptria 1/77) mainittuja lajeja otetaan kuitenkin vastaan).

Allekirjoittaneet käyvät tarkastamassa kymmenkunta suurinta kokoelmaa, ja muilta pyydetään kirjallista vastausta. Vastaa kyselyyn, jos kokoelmassasi on yksikin poikkeuksellisen tumma yksilö, joka ei kuulu seuraaviin lajeihin (näistä on riittävät näytteet ja/tai muodot ovat liian yleisiä näin kerättäväksi): *O. sieversi*, *Noctua*-lajit, *O. populeti*, *O. incerta*, *L. consocia*, *A. crenata*, *A. ophiogramma*, *O. latruncula*, *O. strigilis*, *M. secalis*, *A. rumicis*, *C. trapezina* (*badiofasciata*), *N. typhae*, *A. dissoluta*, *C. frazini*, *I. aversa* (nimimuoto), *H. furcata*, *C. citrata*, *C. rectangulata*, *C. chloerata*, *E. bistortata* (*fasciata*). Pohjoisia tummia muotoja kysely ei koske. Sen sijaan se koskee päiväperhosten melanistisia muotoja (ei siis pohjoisia). Kysymyksessä ovat siis koko ajan yksilöt, jotka poikkeavat lajin tavallisesta muuntelulaaajuudesta kyseisellä paikalla. Mikäli yksilö ei kuulu kiistatta johonkin nimeltä tunnistettavaan muotoon, se pitäisi kuvata muutamalla rivillä (esim.: etusiivet yksivärisen ruskehtavan mustat, takareunasta hiukan vaaleammat, aaltoviiru näkyy vaaleana, muuten normaali).

Vastauksen voi lähettää Mikkolalle (os. P. Rautatiekatu 13, 00100 HELSINKI 10) tai jättää hänen nimellään Eläinmuseon vaatteidenvartijoille tai seuran sihteerille.

Valikoimattomia näytteitä siis kerätään samoista pikkuperhosista kuin v. 1977. Toistettakoon ne tässä:

<i>C. phragmitellus</i>	<i>Z. isertana</i>	<i>E. nisella</i>
<i>A. tristella</i>	<i>E. stroemiana</i>	<i>Bactra</i> spp.
<i>inquinatella</i>	<i>indecorana</i>	<i>T. alburnella</i>
<i>E. ministrana</i>	<i>solandriana</i>	<i>Y. vittella</i>
<i>C. splendana</i>	<i>brunnichana</i>	<i>ustella</i> .

Valikoimattomista näytteistä maksetaan -,20/yks. sekä korvataan käytetyt neulat ja laatikot. - Pikkuperhoset ovat seuran jäsenten keräämässä aineistossa vielä heikosti edustettuina, joten toivomme, että moni keräisi niitä!

MELANISMMEDELANDE

1978 skall huvudsakligen enstaka och i allmänhet sällsynt förekommande melanistiska exemplar noteras via frågeformulär och genomgång av ett tiotal större samlingar. Besvara frågeformuläret om du har ens ett ovanligt mörkt exemplar vilket ej hör till ovan uppräknade storfjärilarter. Formuläret avser ej nordliga mörka former.

Utvalda (random) fjärilsprov insamlas av samma småfjärilar som år 1977, se förteckningen. För dessa betalas 20 p/ex och nålarna samt lådorna ersättes.

ML

HUHTIKUUN KOKOUKSEN OHJELMA

Huhtikuun kokouksessa (1978-04-12) esitelmän pitää dos. Erkki Haukioja (Turun yliopisto) aiheesta: Tunturimittarin (*Oporinia autumnata*) biologiasta.

Johtokunta

APURAHA

Etenkin nuorten perhostutkijoiden haettavaksi julistetaan täten yhtenä tai useampana apurahana n. 1000,- mk. Seuran johtokunnalle osoitetut hakemukset perusteluineen tulee toimittaa seuran sihteerille (ks. osoite II kansisivulla) 1978-04-30 mennessä. Apurahan saajien tulee jättää selvitys apurahan käytöstä johtokunnalle viimeistään 1979-08-31.

Johtokunta

KAAPPITILAUKSET

Poiketen aiemmista tiedoista (mm. kiertokirjeet 1/77 ja 1/78) joudumme valitettavasti siirtämään uutta perhoskaappitilausta ehkä melko kauaksikin tuleviin vuosiin. Mainittu optimismi pikaisesta tilauksesta edellisen hankinnan jälkeen kariutui siihen, että Sotka Oy on lopettanut toiminnan erikoispuuseppösastollaan. Vajaat 20 kaappitilausta eivät vielä tällä hetkellä riitä kohtuuhintaisen tarjouksen saamiseen uudelta puuseppänliikkeeltä. Jotta kaappitarve pysyisi tiedossamme, kannattaa uusien kaappitarvitsijoiden kuitenkin jatkossa edelleen jättää kirjallinen ennakoilmoitus (ei ole sitova) 2. sihteerille (os. II kansisivu).

MA

Hepialus fuscoargenteus Bang-Haas

Niille, jotka liikkuvat elokuussa Enontekiön takatuntureilla: Lajia on tähän mennessä saatu vain illalla, mutta 99:n suuri osuus viittaa siihen, että 88:n parveilu tapahtuisi muuhun aikaan. Oltiin erittäin tärkeää, että ne, jotka lajin lentoa havaitsevat, suorittaisivat paikalla havainnointia kaikkina vuorokaudenaikoina, erityisesti varhain aamulla, jolloin kukaan ei liene lajia yrittänyt.

Kauri Mikkola

HEPIALUS FUSCOARGENTEUS

De fjärilsamlare som rör sig i Enontekis lappmark på sensommaren och eventuellt påträffar *H. fuscoargenteus* bedes göra noggranna observationer olika tider av dygnet för att fastställa när hannarna svärmar. Det osedvanligt stora relativa antalet honexemplar som infångats strax före solnedgången ger anledning att förmoda att hannen möjligen svärmar någon ovanlig tid av dygnet, t.ex. tidigt på morgonen.

ML

KERÄILYLIIVI TULOSSA

Kehitteillä on monipuolinen liivi, joka suunnitellaan nimenomaan perhostenkeräilijöille, mutta joka sopii lisäksi mm. perhoonkijoille. Liivissä on runsaasti eri kokoisia taskuja myrkkypulloja, hyönteislaatikkoa, atuloita, koeputkia, karttoja ja eväitä varten sekä kantokiinnikkeitä lisävaatetusta, puukkoa yms. silmälle pitkin. Liivi on erityisen sovelias tukikohdasta käsin tehtäviin keräysretkiin, vaikkapa etelässä syötistämiskäynteihin tai Lapissa tunturiin menoon, mutta se sopii myös pidettäväksi repun alla pitkillä vaelluksilla.

Liiviä ryhtynee valmistamaan Finnvaate Oy Liperissä. Koska seuraava Baptria ilmestyy vasta alkukesällä, tästä keskeneräisestä hankkeesta ilmoitetaan jäsenille jo nyt, jotta he huomaisivat tiedustella liiviä toukokuussa seuran tarvikkeiden välittäjältä. Liivin jäsenhinta tulee ilmeisesti olemaan hivenen yli 100,- mk:n (kaupassa 140,-mk:n luokkaa).

Veijo Mannelin

VALOKUVAUSKILPAILU

Kuten kiertokirjeessä 1/78 mainittiin, aiotaan tulevan keräilykauden päätyttyä jälleen koota jäsenten parhaat lepidopterologisaiheiset valokuvat ja diapositiivit muidenkin ihailtaviksi kilpailun muodossa. Vaikkakin kilpailun yksityiskohtaiset ohjeet seuraavat vasta myöhemmin, muistutetaan tässä vielä ennen kesää kaikkia näppäilijöitä lataamaan kameransa keräilykauden aikana myös perhoskuvausta silmällä pitäen.

MA

YÖKKÖSKIRJAN MYynti

Seuramme on sitoutunut lunastamaan tietyn määrän kirjaa Suomen Perhoset, Yökköset 1. Jotta voisimme suorittaa laaditun aikataulun mukaiset maksut Kustannusosakeyhtiö Otavalle kesän alussa ja syksyllä 1978, on meidän vielä saatava monta kirjaa myydyksi. Yökköskirjan osa 2 on hyvää vauhtia valmistumassa. Toivottavasti saamme sen seuramme jäsenille yhtä edullisesti kuin osan 1. Johtokunta vetoaa nyt kaikkiin seuran jäseniin, jotta mahdollisimman moni hankkisi kirjan seuran välityksellä kirjakauppahintaa huomattavasti edullisempaan (vrt. tämän numeron takakansi). Nuorten keräilijöiden kohdalla kirja varmasti luo uusia virikkeitä, sillä usein suomenkielisen, meikäläisistä lajistosta kirjoitetun kirjallisuuden puute on rajannut nuorten keräilyharrastuksen vain päiväperhosiin, kiitäjiin ja kehrääjiin. Varttuneempien lepidopterologioiden kannattaneet tutustua toisaalla tässä numerossa oleviin kolmeen arvosteluun mainitusta yökköskirjasta, jolloin he toivottavasti pääsevät käsitykseen, että tämän kirjan avulla omien tietojen ajan tasalle saattaminen käy helpposti ja samalla omien havaintojen vertaaminen yleisesti tiedossa oleviin havaintoihin käy käden käänteessä.

Kirjan hankkiminen seuran jäseniltä käy vaivattomasti jollakin numeron takakannessa mainituista kolmesta tavasta. Jäsenet voivat myös edistää kirjan tuntemusta esittelenällä omaa kappalettaan tuttavilleen, jotka mahdollisesti eivät vielä ole seuramme jäseniä, ja tarjoutumalla välittämään kirjan tähän alennettuun hintaan (75,-) muillekin asian harrastajille.

Johtokunta

JÄSENMAKSUT

Vuosikokous vahvisti seuraavat jäsenmaksut: Varsinainen jäsen mk 25,- ; opiskelijajäsen, perhejäsen ja alle 15-vuotias, jotka saavat jäsentiedotteet mk 15,- ; perhejäsen, joka ei halua tiedotteita mk 12,-. Ainaisjäsenmaksuksi tuli 15 kertaa varsinainen tai perhejäsenen vuosimaksu. Kiertokirjeen 1/78 mukana tuli postisiirtolomake, johon on täytettävä oikea maksu ja maksajan nimi. Muistakaa myös Notulae Entomologicaen edullinen tilausmaksu.

EML

- LITHOSIDI-HAVAINNOT EDELLEEN TALTEEN

Antti Aalto toivoo edelleen, että hänelle lähetettäisiin (ks. osoite II kansisivulta) kaikki havainnot seuraavista lajeista: *Atolmia rubricollis*, *Pelosia muscerda*, *Eilema deplanum (=depressum)*, *E. pygmeolum*, *E. griseolum*, *E. cereolum* ja *E. sororculum*. Erityisesti pyydetään ilmoittamaan kaikki tiedonannoissa ilmoittamattomat ja kiertokirjeiden hakemistossa julkaisemattomat havainnot sekä kaikki vanhat *muscerda*-havainnot. Tiedot toivotaan postitettavaksi tämän kevään aikana.

AA

BAPTRIA 2/78

ilmestyyneen touko-kesäkuun vaihteessa ja siihen tarkoitetun aikeneiston viimeinen jättöpäivä on 1978-04-28.

MA

JÄSENTEN TIEDOTUKSIA

Hyönteiskaappeja myytävänä:

- Yksi perhoskaappi, itse teetetty, 40 laatikkoinen, laatikot ilman lasia (lasia varten laatikoissa syvennys), myydään eniten tarjoavalle. Laatikoiden koko 40 x 50 cm. Pintakäsittely teak. Petri Vasko, Hovinkatu 8, 45100 KOUVOLA 10, puh. 951-16 637.

- Hyönteiskaappeja, 5-6 kpl, kaapissa 26 laatikkoa, laatikon koko n. 30 x 40 cm (materiaali puu, pohja kovalevy + styrokso, liukuva lasilevykansi), pintakäsittely mahonki-, mänty- tai tammi- viilulla. Kaapin mitat: korkeus 100 cm, leveys 65 cm, syvyys 45 cm. Kaapin hinta n. 1000,- mk ja laatikoiden hinta n. 25,- mk/kpl. Päivö Somerma, Parolantie 26 A 1, 13130 HÄMEENLINNA 13, puh. 917-21 865.

K E R Ä I L Y T A R V I K E T I L A U S

197 - -

Toimitusosoite:

Tilaan täten seuraavia kerdilytarvikkeita:

Hyönteisneuloja:	koko	kpl	yhteensä mk	1)
	015 (mikro)	
	020 (mikro)	
	00	
	0	
	1	
	2	
	3	
	4	
Etikettineuloja	801	
Lamppuja:	50 W Hg	
	160 W Sekavalo	
Koiras/naaras -lappuja	(680 kpl)	
S:n perhosten luettelo		
Vaihtopisteluettelo		
Lajihakemisto		
Hyönteislaatikko (musta)		
Muuta		
Mikäli ko. tarviketta ei ole, jää tilaukseni voimaan				☐
Mikäli ko. tarviketta ei ole, tilaan myöhemmin uudestaan				☐

1) toimittaja täyttää

Vanhoja vuosikertoja

- Kiertokirjeet (kiertokirjeen sivujen lukumäärä mainittu; - tarkoittaa, että ao. numeroa ei ole ilmestynyt):

vuosi	kiertokirjeen numero										koko vuosikerran hinta
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1955	2	2	2	1	2	2	2	2	-	-	10,-
1956	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	10,-
1957	1	2	2	1	2	2	2	2	-	-	10,-
1958	2	2	2	2	1	2	2	2	-	-	10,-
1959	1	6	2	2	1	1	2	2	-	-	10,-
1960	4	2	1	1	4	2	2	4	1	2	10,-
1961	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	10,-
1962	2	2	2	2	2	1	2	2	2	-	10,-
1963	2	4	1	2	2	2	4	-	-	-	10,-
1964	1	2	2	4	4	2	2	-	-	-	10,-
1965	4	2	2	4	2	2	2	4	2	-	15,-
1966	4	2	3	2	2	3	1	2	4	2	15,-
1967	2	2	2	4	4	2	4	4	2	2	15,-
1968	2	2	3	2	4	6	3	2	2	-	15,-
1969	2	4	3	2	2	4	4	3	2	-	15,-
1970	3	5	4	6	1	8	2	6	6	-	20,-
1971	5	2	8	7	12	4	4	3	6	-	20,-
1972	3	2	2	7	3	3	6	7	7	-	20,-
1973	1	6	4	1	12	4	1	1	5	8	20,-
1974	2	9	5	8	3	2	2	8	6	5	20,-
1975	8	5	6	4	20	1	4	2	13	6	20,-
1976	6	4	3	1	-	-	-	-	-	-	10,-

- Yksittäisten kiertokirjeiden hinnat (eli vajaa vuosikerta silloin, kun koko vuosikerta on saatavissa) ovat seuran jäsenille 1,- mk sivua kohti ja muille 2,- mk sivua kohti.
- BAPTRIA:
- 1976 numerot 1, 2 ja 3-4, & 5,- vuosikerta 15,-
- 1977 numerot 1, 2, 3 ja 4 & 5,- vuosikerta 20,-
- Vuodesta 1977 lukien kiertokirjeiden (yleensä 2 kpl/vuosi) hinta sisältyy Baptrian vuosikerran hintaan. Tilattaessa näitä kiertokirjeitä yksittäin muodostuu hinnaksi, kuten ylläkin, seuran jäsenille 1,- mk A4-kokoista painoarkkia kohti ja muille vastaavasti 2,- mk A4-kokoista painoarkkia kohti.
- Vuosikertojen hinnat (kiertokirjeet -1976 ja Baptria 1976-) ovat jäsenhintoja; seuran ulkopuolisille kunkin vuosikerran hinta korotetaan ostohetkellä vastaavalla seuran jäsenmaksulla.
- Kiertokirjevuosikertojen kansia, joissa on kuvat ao. vuonna maallemme uusina ilmoitetuista suurperhoslajeista vihertävälle kartongille painettuina, on saatavissa vuosilta 1955 - 1974 hintaan 2,- mk/kpl (tai hintaan 1,50 mk/kpl, kun tilaus ylittää kahdeksan erilaisen kannen määrän). Vastaavia tyhjiä kartonkeja takakansiksi on saatavissa hintaan -,50 mk/kpl.
- Tilausosoite: Kaikkia yllämainittuja sekä lisäksi lajihakemistoa Kiertokirjeisiin 1955-1973 (hintaan 10,- mk/kpl) voi tilata 2. sihteeriltä (osoite II kansisivulla).

SUOMEN PERHOSET
YÖKKÖSET 1

- Julkaisija: Suomen Perhostutkijain Seura
- Kustantaja: Otava
- Toimittajat: Kauri Mikkola, Ilkka Jalas ja Sakari Nenye (kuvat)
- Sisältää:
 - lajit: Euxoa norvegica - Xanthia citrago
 - lajinkuvaukset, joissa mm. piirroksia erityistuntomerkeistä, levinneisyyskartat, yleisyys ja runsaus, elinympäristö, lentoajat, pyyntitavat, kehitysasteet, talvehtiminen, ravintokasvit
 - kuvataulut
 - lentoaikataulukot
- Hinta seuramme välittämänä 75:- /kpl (kirjakauppahinta 98:- /kpl)
- Seuramme välittää kirjaa seuraavilla tavoilla:
 1. Eläinmuseon ala-aulan vaatteiden vartijoiden välityksellä eläinmuseon aukioloaikoina
 2. Kokousten edellä ja väliajoilla
 3. Postitse tilausosoitteella: Henry Holmberg, Vainiotie 26, 00700 HELSINKI 70, puh. 90-354 981